

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår referanse: 12/01650-4
Arkivkode: 0
Saksbehandler: Bjarne Haslund
Deres referanse: 201205477-/PHV
Dato: 07.09.2012

Høring - NOU 2012-14 Rapport fra 22-juli kommisjonen

Vi viser til e-post fra Justis- og beredskapsdepartementet 17.08.2012, vedlagt rapport fra 22. juli-kommisjonen.

Kommisjonen er klar i sin konklusjon om at vårt samfunn i for liten grad har en tilstrekkelig beredskap mot ekstreme hendelser. Myndigheter på alle nivåer må ta dette innover seg. KS ser det som viktig at rapporten ikke bare brukes til å rette opp feil der kritikken har vært sterkest, men også til å styrke samfunnssikkerheten generelt. KS ønsker å være en samarbeidspartner for staten i arbeidet med å få et samfunn som samlet sett står bedre rustet til å forebygge og håndtere ekstreme hendelser. Dette gjelder både tiltak som krever økte kostnader og tiltak av annen art. Når det gjelder eventuelle nye kostnadskrevende tiltak er det viktig at staten kompenserer kommunale kostnader.

Kommisjonens rapport handler om hvordan samfunnet kan avverge, beskytte seg mot og ikke minst håndtere et angrep slik vi så den 22. juli i fjor. Kommisjonens mandat har ikke vært å vurdere hvordan radikaliserings og ekstremisme kan forebygges. Dette er en forståelig avgrensning. De foreslåtte forbedringstiltakene retter seg primært mot «statsnivået», politiet og PST. I dette ligger det en fare for at den viktige forebygging som må skje i norske lokalsamfunn i kommer i skyggen - både når det gjelder oppmerksomhet og ressurstilførsel.

Selv om KS kan slutte seg til de aller fleste av kommisjonens forslag, ønsker KS å understreke at 22. juli alene ikke kan være dimensjonerende for politietaten – noe kommisjonen for øvrig selv påpeker (kap. 19.1). I forhold til hverdagskriminaliteten og de mer «hverdagslige ulykker» er innbyggerne avhengig av et politi med god lokalkunnskap, kort responstid og som evner å skape tillit og trygghet i befolkningen. Når det gjelder forebygging av kriminalitet generelt og forebygging av radikaliserings spesielt, er det viktig med et lokal-orientert politi med et klart forebyggende perspektiv som kan samhandle tett med kommunene og også «spille kommunene bedre». Siden kommisjonen har fokus på tertiærforebygging og krisehåndtering, vil KS særlig komme med synspunkter og forslag til hva som må til for at det ikke oppstår en ubalanse i disfavør av det lokale og forebyggende arbeidet.

Forbygge radikaliserings, ekstremisme og terrorisme – forholdet PST, politi og kommunesektoren

Å forebygge og bekjempe radikaliserings og ekstremisme er ingen ny oppgave for kommunene. På 1990-tallet og tidlig 2000-tall viste mange norske kommuner sammen med lokalt politi og enkelte frivillige

organisasjoner en betydelig evne til å løse opp voldelige høyreekstreme miljøer (eks. Ringsaker/Brumunddal, Øvre Eiker, Kristiansand, Nittedal, Skedsmo, bydelene Nordstrand og Bøler i Oslo). Det var den gang et betydelig sammenfall mellom en lokal utfordring og et lokalt apparat. Trusselbildet har etter dette endret seg kraftig. Det dreier seg både om høyreekstreme og ekstreme islamistiske grupper/nettverk som har internett som møteplass og som overskrider både kommune- og landegrenser. Disse må selvsagt forebygges og motvirkes på andre måter enn 90-tallets lokale grupper.

Men det vil fortsatt finnes enkeltpersoner eller grupperinger som agiterer og rekrutterer lokalt. Og alle enkeltpersonene i slike nettverk har tilhold i en kommune (de kommer ikke bare fra en flokk, men også fra en kommune). Med unntak av personer som har kommet til Norge som flyktninger etter skolepliktig alder, er kommunene gjennom det sosialt forebyggende arbeidet i inngrep med individene før de evt. radikaliseres. Ansatte i helsetjeneste, barnehage og grunnskole har mulighet for å avdekke og forebygge skjevutvikling som senere kan lede ut i tradisjonell kriminalitet eller til politiske eller religiøse ekstreme miljøer.

Skolene og kommunene som lokalpolitisk organ kan bygge opp under holdninger som fremmer toleranse og demokratisk forståelse. Lærere på ungdomsskole og videregående skole, utekontakter, fritidsklubbarbeidere, sosialkonsulenter m.fl., men også lokalpolitikere, kan komme på sporet av radikaliseringsprosesser hos både enkeltpersoner og grupper som bør «meldes» til lokale politimyndigheter og derfra videre til PST. I tillegg rår kommunene over virkemidler som åpenbart kan rettes inn mot å forebygge radikalisering og bryte radikaliseringsprosesser (eks. støttekontakter/mentoroppfølging, demokratiopplæring, toleransearbeid). Utover dette kan det helt sikkert utvikles nye virkemidler, metoder og verktøy – i et samspill mellom kommune, politi og sivilsamfunn.

KS spurte i februar 2012 SLT-koordinatorene i de 15 største byene om kunnskapsbehovet ift. radikalisering, ekstremisme og terrorisme – og hvordan dette kan forebygges. Et klart signal er at fagfolk i kommunene (inkl. sosiallærere/miljøarbeidere i videregående skole) som arbeider tett på ungdom og unge voksne, trenger mer kunnskap hvis de skal kunne gjøre en god forebyggende innsats på dette feltet – særlig sett i lys av at dagens trusselbilde. Den kunnskapsmessige beredskapen må økes. Det betyr at det er noen som må oversette, dandere og formidle kunnskap til kommunale fagfolk og lokalpolitikere. Dette må, etter KS mening, være et klart statlig ansvar. Det viktigste for kommunene er at «noen» i staten tar et ansvar for dette – ikke hvem som gjør det.

Allikevel er det nærliggende å vise til PST som jo er fagenheten på radikalisering og terrorisme. I sin rapport (kap. 16.9) peker kommisjonen på at PST gjennom handlingsplanen for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme (2010) er pålagt å samhandle med skole, helsevesen og lokale politikere gjennom politirådene. Samtidig peker kommisjonen på at PST er en etat som oppfattes av andre etater «som så ordknapp og tilbakeholden med informasjon at det står i veien for at andre etater kan bidra med kompetanse og informasjon til å løse tjenestens utfordringer». Selv om KS er kjent med at enkelte lokale PST-ledd har gitt informasjon i lokale politiråd, er det grunn til å tro at det fortsatt er «ordknapphet» og «tilbakeholdenhet» som preger etatens forhold til kommunene. I tillegg er det ikke sikkert at Politirådene er den beste arenaen for slik informasjonsformidling – hvis en skal nå relevante fagfolk i kommunene. Politirådene er i hovedsak en møteplass på et ledelsesnivå mellom lokalt politi og kommune.

På et mer generelt nivå mener kommisjonen at det er «naturlig at nettopp PST analyserer trender i handlingsmønstre, og bidrar til å sette andre etater i stand til å rapportere til PST om en foruroligende utvikling». KS vil påpeke at kommunene også trenger mer kunnskap om selve fenomenet radikalisering, om hva som kjennetegner det lokale trusselbildet, om hvordan en skal håndtere bekymringer, samt hvilke virkemidler som egner seg for å forebygge og gripe inn i radikaliseringsprosesser.

Med 22. juli som bakteppe er det all grunn til å anta at kommunene vil betrakte forebygging av radikaliserings og terrorisme som en viktig oppgave. En forutsetning for dette er at de som arbeider med ungdom og unge voksne ute i kommunene har nødvendig kunnskap. I dag forutsettes mye av denne kunnskapen formidlet via lokalt politi som igjen har fått den fra PST. Noen steder kan gode formidlere og oversettere i lokalt politi gjøre dette, men det er en åpenbar fare for at en slik formidling via et mellomledd eller «filter» ikke vil være godt nok andre steder. Noe kunnskap kan finnes på nettstedet radikaliserings.no, men det er trolig behov for en mye mer sammenfattende og grundig fremstilling av denne kunnskapen [jf. danske Håndbokserie «Forebyggelse av ekstremisme» – og PET's (jf. PST i Norge) aktive formidling som også har kommunene som målgruppe].

Kommisjonen forslår følgende (understrekinger gjort av KS):

Forslag 27: «PST må ta mer initiativ og vise større vilje til samarbeid og informasjonsdeling med andre etater, herunder det ordinære politi og Etterretningstjenesten.».

Forslag 30: «Ved terroranslag eller terrortrusler mot norske interesser må PST være seg sitt særlige ansvar for proaktivt å informere nasjonale myndigheter og relevante etater om sin vurdering av trusselbildet slik at tiltak kan treffes i tide.»

Dette er forslag som KS støtter, samtidig som KS vil understreke at «andre etater» og «relevante etater» i høyeste grad også må innbefatte kommunene.

Det forebyggende politiarbeidet mot barn og unge må styrkes

I og med at GjØrv-kommisjonen ikke har hatt primær- eller sekundærforebygging som del av sitt mandat, har kommisjonen heller ikke behandlet den rolle som det forebyggende og ungdomsrettede politiarbeidet har spilt og kan spille overfor ekstreme personer og miljøer. KS vil understreke at det forebyggende politiarbeidet må styrkes, ikke skjæres ned eller vannes ut.

Selv om det er viktig at alle polititjenestemenn har et forebyggende perspektiv på sitt arbeid, kan ikke det erstatte dedikerte og spesialiserte forebyggere som retter seg mot ungdom. Det er en helt egen kvalitet at det finnes forebyggende politifolk som kan opparbeide en personlig relasjon og som derigjennom kjenner de utsatte unge og evt. deres foresatte. Den personlige relasjon er særdeles viktig overfor personer med minoritetsbakgrunn som av ut ifra egen erfaringsbakgrunn kan ha problemer med å stole på offentlige etater generelt og politi spesielt, men som kan stole på enkeltpersoner som de blir kjent med. Gjennom slike relasjoner vil politiet normalt få inn mye viktig informasjon – også om radikaliseringsprosesser som de kan formidle både til PST, men også til relevante kommunale virksomheter. Det forebyggende politiet spilte en nøkkelrolle i det lokale arbeidet for å håndtere 1990-tallet og 2000-tallets høyreekstremisme hvor de både bidro til «å spille» PST bedre og til å styrke arbeidet i kommunale virksomheter gjennom informasjon om lokal situasjon og gjennom å ha supplerende virkemidler til de kommunale (eks. bekymringsamtalen).

Svekkes det forebyggende politiarbeidet i større kommuner, risikerer også kommunenes kriminalitetsforebyggende arbeid å svekkes tilsvarende.

KS vil spesielt vise til et forskningsarbeid utført av det tyske ungdomsforskningsinstituttet for den tyske regjering om hvordan forebygge og bekjempe høyreekstremisme. Forskerne har beskrevet og vurdert arbeid i et ti-talls land i Europa inkl. Norge, med mandat å finne ut hvilke tiltak som har overføringsverdi til Tyskland. Et av de tiltakene som vies mest plass i sluttrapportens konklusjon er hvordan norske politiforebyggere har arbeidet direkte opp mot høyreekstreme unge og hvordan de samarbeider tett med kommunale aktører.

Et nært politi

Organiseringen av politiet i dag bygger på nærpolitimodellen, et lokalt forankret politi med lensmannskontor/politistasjoner i de fleste av landets kommuner. GjØrv-kommisjonen foreslår som forslag 12: «Politidirektoratet må ta sterkere ansvar for samordning, effektivisering og mer enhetlige

løsninger i Politi-Norge og for å påse at politiets organisering, distriktsnivå, og lokalt nivå, er tilstrekkelig robust, både med hensyn til responstid og operasjonsledelsens kapasitet, erfaring og utrustning».(Understreking gjort av KS).

Innbyggernes behov for trygghet må ivaretas like godt ute i distriktskommunene som i sentrale bystrøk. Politiets kapasitet og kompetanse til å kunne reagere raskt og hensiktsmessig på behov for hjelp, er en forutsetning for befolkningens trygghetsfølelse både i by og bygd. Politiets lokale tilgjengelighet og tilstedeværelse, samt kompetanse og systemer for best mulig håndtering av befolkningens behov, er dessuten en premiss for at politiet har et godt omdømme. Det lokale politiet er den viktigste sentrale samarbeidspart for kommunene i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Det lokale politi gir relevant informasjon til kommunale virksomheter – og gjør disse bedre til å ivareta sine oppgaver. Politirådene som nå er etablert i 380 kommuner er en viktig arena for strategisk samarbeid mellom lokal politiledelse og kommuneledelsen (politisk og administrativt). Gjennom åtte av våre fylkesstyrrer (som inkluderer 9 fylker) har KS spurt om våre medlemmers erfaring med politirådene. De oppgir at rådene erfares som nyttig og at de bør videreføres. I tillegg har en SLT-samarbeidet i ca. 180 kommuner som spiller en nøkkelrolle i det forebyggende arbeidet overfor barn og unge og hvor politiet utgjør «bunnplanken».

Et lokalt forankret politi hvor politiansatte og innbyggerne har tillit til og kjenner hverandre, gjør det også lettere for den enkelte å melde fra om mistenkelige personer og hendelser. I dag oppleves situasjonen slike at politiet mange steder har fjernet seg fra borgene, og dersom en ringer operasjonssentralen kan mange få opplevelsen at en er til bryderi. Dette medfører at mye viktig informasjon går tapt. KS er enig med kommisjonen i at operasjonssentralene bør styrkes, for å styrke den viktige rollen de har i å lede aktuelle operasjoner og ikke minst ha kapasitet til ta i mot meldinger fra innbyggerne. Vi advarer imidlertid mot at dette skjer gjennom betydelige sammenslåinger av enheter og svekkelse av politiet på lokalt nivå. Da mister man den nærhet til lokalsamfunnet som nettopp kan gi verdifull informasjon om personer eller grupper som radikaliseres og om disse bygger opp kapasitet til å utføre en terrorhandling.

Regelen bør være et lokalt tjenestested i den enkelte kommune. I noen tilfeller vil det allikevel være hensiktsmessig å slå tjenestesteder sammen. I kommuner hvor politiet ikke har et eget tjenestested/kontor, må politiet allikevel være tydelige og tilstedeværende gjennom en fast lokal myndighetsperson. Denne må ha kunnskap om utfordringer, grupper og personer i kommunen og være i stand til å samhandle med kommuneorganisasjon, lokalt næringsliv og sivilsamfunn/frivillige organisasjoner. Det dreier seg her om en informasjonsmessig og relasjonsmessig beredskap som spesielt er viktig for å forebygge radikaliserings og for å gripe inn overfor ekstreme enkeltpersoner og evt. lokale grupper.

Mange distriktskommuner opplever at responstiden i dag er uakseptabel lang. Kommisjonen setter fokus på dette og foreslår at det stilles tydelige krav til responstid. KS støtter dette. Kort responstid ute i distriktene forutsetter at politiet opprettholder en desentralisert struktur med mange lokale tjenestesteder. KS mener at det ikke må skje sammenslåinger uten at de berørte kommuner er enige – slik praksis er i dag. Etter KS mening må eventuell beslutning om lokale endringer i politistruktur fortsatt fattes politisk i regjeringen - og ikke overlates til Politidirektoratet.

Det kan være fornuftig at reservetjeneste brukes som tjenesteordning i større grad enn i dag. En rekke politimestre har fjernet reservetjenesten som tjenesteordning, selv om en slik tjenesteordning vil være det eneste riktige i store deler av distrikts-Norge. Det er ikke tilstrekkelig med oppdrag i mange distriktskommuner som forsvaret døgnkontinuerlig tjeneste. Med en døgnkontinuerlig tjenesteordning kreves det ca. 18 tjenestemenn for å dekke døgnet hele uka for å gi en patrulje på tjeneste. En slik tjeneste ordning betyr store geografiske områder som skal dekkes. Videre innebærer det at lokalkunnskapen blir tilsvarende svekket.

Nærpolitimodellen kan ivaretas og sikres selv om politidistrikter slås sammen. KS har ingen klar oppfatning om hvor store slike distrikter bør være. Men det synes problematisk hvis de blir for store. For

store politidistrikter vil kunne resultere i en sterk oppbygging av spesialenheter på distriktsnivå. Dette vil kunne trekke politiressurser ut av utkantkommuner og inn til en regionhovedstad. Det er viktig at polititjenestemenn også bor ute i distriktene – noe som gir et særegent tilfang av informasjon, relasjoner og muligheter for kort responstid gjennom utstrakt bruk av passivtjeneste. Et sentralisert aksjonspoliti skaper verken relasjoner eller bygger tillit på samme måte som et lokalt forankret politi. Et politidistrikt pr. fylke med en desentralisert tjenestestedsstruktur tilnærmet som i dag, peker seg ut som maksimum distriktstørrelse. Ved å få noe større og tilnærmet likeverdige politidistrikt, vil det være mulig å styrke operasjonssentralen ressursmessig samtidig som en sikrer at OP-sentralen kan ha nødvendig lokalkunnskap.

Skarpe oppdrag

Gjørøv-kommisjonen anbefaler i tiltak 16 at kompetansen til å løse skarpe oppdrag i politistyrken må økes. Relevante deler av det som i dag er opplæring for innsatspersonell i kategori tre, bør også gis innsatspersonell i kategori fire. For borgere som berøres av skarpe situasjoner er det viktig at politiet lokalt er i stand og har kompetanse til å løse disse raskt og effektivt. I de situasjoner hvor skyting pågår må første politipatrulje på stedet være trent, ha utstyr og kompetanse til umiddelbart å gå inn i situasjonen for å stanse skytingen.

Erfaringer fra hendelser som skolemassakre (jf. Finland, Tyskland og USA), viser at det er avgjørende at politiet straks handler og stopper gjerningsmannen. Politiet er den etaten i Norge som har rett og plikt til å bruke makt, med våpen om nødvendning, for å hindre skade på tredjeperson. Det er viktig at vi har et politi som er lokalt tilstedeværende og som er trent på å gripe inn i slike vanskelige situasjoner, selv om polititjenestemennene risikerer livet. I situasjoner hvor skyting pågår vil det som regel ta for lang tid å vente på beredskapstropp og andre spesialenheter. KS er helt enig med Gjørøv-kommisjonen i at politiet må øke kompetansen på dette området.

Ulike sektormyndigheter med ansvar for beredskap inn i styringsmodell

Kommisjonen anbefaler jevnlig møter for Regjeringens sikkerhetsutvalg og Kriserådet, og foreslår at PST, E-tjenesten, NSM, DSB, forsvarssjefen, politidirektøren og politimesteren i Oslo bør delta i disse møtene. Dette for å orientere seg om utviklingen i det samlede trussel- og risikobildet, og for å sikre god samhandling. Vi stiller spørsmål om ansvarlige for beredskap fra andre sektorer også bør delta her. For eksempel er NVE ansvarlig for beredskap når det gjelder landets kanskje viktigste infrastruktur, kraftnettet, samt for flom og skred. Dette er områder som utfordres stadig sterkere med et tøffere klima. I forhold til terror er sentrale punkter i kraftnettet et effektivt mål dersom man ønsker å sette samfunnet ut av spill, både for kortere og lengere tid.

Nytt nødnett og samordning av sikkerhets- og beredskapsoppgaver

Nødnett er i dag bygd ut i og rundt hovedstaden hvor brann, politi og helse er hovedbrukere. I løpet av 2015 skal det være ferdig utbygd i hele landet. KS og våre medlemmer er opptatt av at funksjonalitet, dekning og stabilitet i det nye nettet blir tilstrekkelig god. Selv om det er en rekke positive tilbakemeldinger fra brukerne i første fase er det også kommet en rekke bekymringer. Dette gjelder blant annet at dekning inne i bygninger er utilfredsstillende svak. Disse svakhetene må rettes.

Erfaringer med ekstremvær, som Dagmars herjinger på Vestlandet i desember i fjor, har vist at dagens kommunikasjonsløsninger er for sårbare. Det er derfor viktig at et nytt nødnett over hele landet etableres raskt og at det utformes slik at det kan stå i mot ekstremvær. En utfordring er å få etablert en sikker strømforsyning til basestasjonene. Dette er et område som norsk kraftforsyning kan bidra på. Mange kraftselskap har i dag et godt fungerende nødsamband, som de har bygget ut i mangel av et nasjonalt samband. NVE har satt strenge krav til oppetid for dette lokale nettet, noe som innebærer at mange kraftselskap i dag allerede har en infrastruktur for en god kraftforsyning til eget samband som er bygget i henhold til forskrift om beredskap i kraftforsyningen. Denne infrastrukturen kan i mange tilfelle også

forsyne basestasjoner for nødnettet som skal bygges ut. Vi ber om at det sees på muligheten for en koordinering mot eksisterende strømforsyning når nødnett skal rulles ut.

En av de mest positive sidene ved det nye nødnettet er mulighetene til å samhandle på tvers av tjenestene. Som det går frem av rapporten var det først og fremst i områder der nødnettet måtte suppleres med andre samband at en fikk problemer med kommunikasjonen 22. juli. Siden nødnett først er planlagt ferdig utbygd i 2015 er det viktig å se på forbedringsmuligheter for slike situasjoner. Videre er vi enig i at det er viktig med god trening i bruk av nødnett fordi det er en annen type teknologi som gir andre muligheter enn tidligere systemer.

Erfaringer fra forsøket med ett felles nødnummer i Drammen vil kunne gi viktig kunnskap om eventuelle fordeler og ulemper med ett felles nødnummer.

Regjeringen har signalisert at man vil innføre begrepet samvirke som et nytt prinsipp i det nasjonale beredskapsarbeidet. Dette signaliserer viktigheten samhandling mellom nødetatene som vi stiller oss bak. Mange av våre medlemmer har opplevelser som viser at samvirke ikke har vært like høyt verdsatt i alle sammenhenger. Brann- og redningsvesenet er klar til å ta ansvar for at så skal skje. Det er viktig at det får et konkret innhold i regler og planverk, og at det blir implementert både i øvelser og reelle hendelser.

KS ser det som positivt at departementet også ønsker å opprette en arbeidsgruppe som skal se på brann- og redningstjenesten. Brann- og redningsvesenet innehar mye kompetanse og er svært sentral for samfunnssikkerheten over hele landet. Både økt omfang i oppgaver (IUA, trafikkulykker, klimahendelser mv) og forventninger til tjenesten gjør en slik gjennomgang viktig. Siden brann- og redningstjenesten er kommunal bør det være en dialog mellom departementet og KS om utformingen av mandatet og om representasjon fra kommunesektoren i arbeidsgruppen.

Evnen til å erkjenne risiko og lære av øvelser

I kommisjonens rapport fremgår det at både Hole kommune og Oslo kommune, hvor terrorhandlingene fant sted, synes å ha hatt stor nytte av sine beredskapsplaner og øvelser.

Om Hole kommune heter det blant annet:

«Andre eksempler viste at realistiske øvelser la grunnlag for en mer effektiv respons:

– Kriseteamet i Hole kommune hadde gjennomført flere øvelser på håndtering av store ulykker.

Ut fra erfaringer og planverk evnet de å mobilisere, improvisere og ta faglig ledelse over et stort korps av egne ansatte og frivillige da en tragedie som langt overgikk det man på forhånd naturlig kunne ha tenkt seg, rammet den lille kommunen.»

KS legger vekt på at alle kommuner må ha oppdaterte beredskapsplaner og gjennomfører realistiske øvelser som gjør at roller og ansvar er tydelig når de virkelige utfordringene inntreffer. De positive eksemplene fra 22. juli er det naturlig å trekke fram som en inspirasjon for andre kommuner.

Helse

Kommisjonens hovedkonklusjon er at helsetjenesten har fungert godt, men at det også er behov for forbedringer. KS er glad for at kommunens innsats på ulykkesstedene blir trukket fram. Både Hole og Oslo kommune har vist fleksibilitet og handlekraft i den kaotiske situasjonen.

Når det gjelder den mer langsiktige psykososiale oppfølgingen har kommisjonen hatt begrenset tid til å skaffe seg et bredt grunnlag for å vurdere kommunenes ivaretagelse av oppgaver. Helseledelse har imidlertid vist til at nær sagt alle rammede har fått tilbud om oppfølging, men at ikke alle er fornøyd med kvaliteten på tilbudet. Kommunene har vist at de har rutiner for å avdekke feil, og at de setter inn tiltak for å rette opp feil som blir begått. Oppfølgingen av de rammede kommer til å fortsette, og noen vil komme til å leve med ettervirkninger av hendelsene i mange år framover. For at kommunene skal fortsette å ivareta sitt ansvar på en god måte er det nødvendig at kompetansemiljøene stiller opp

med faglig bistand, og at spesialisthelsetjenesten har et tilbud når det er nødvendig. KS ser fordelene av at det ble etablert en samarbeidsgruppe for å gi enhetlige råd til kommunene og andre aktører.

Kommisjonen mener at det kan være ønskelig med et rammeverk for den psykososiale oppfølgingen i kommunene. KS ser frem til et samarbeid om hvordan slike rammer i så fall best kan innrettes.

Med hilsen

Sigrun Vågang

Helge Eide